

GRAN PARADISO: I de timene vi er over 2000 meter føles det som skikkelig vinter. Vinden biter i kinna og vi vasser i snø til over knærne.

Mulighetenes dal

*Dra til Italia, helt nord i Italia.
Det kommer til å bli bra, jeg lover.
Vi var innom fire årstider.*

TEKST OG FOTO MARTE STENSLAND JØRGENSEN

GEMSE: Dyret ligner mye på en geitebuk, men hører til oksefamilien. Den er 125–135 centimeter lang og veier mellom 25–50 kilo. Vi møtte på gemsene flere ganger, siden de trekker ned fra fjellet og vekk fra snøen om høsten og vinteren.

Det er høst og Gardermoen ligger bortgjemt i tåke, likeså gjør Malpensa, der flyet vårt lander. Det er tidlig november og sekken min er pakket som om vi skal på tur i vant natur og klima. Sanne Karlsen har sett for seg en solrik og varm fjellferie. Det viser seg at begge skal få rett. Aostadalen i Nord-Italia gir oss litt av alt.

GPS-en viser 113 kilometer til målet og jo nærmere vi kommer, desto mer letter tåka. Og der, der er fjellene. Det kribler i kroppen. Jeg skravler på engelsk og sjåføren svarer på italiensk. Hva vi snakker om, det vet jeg ikke, men vi teller med fingrene, peker og rister eller nikker på hodet. Vi kjører forbi en liten bygd, forbi en borg fra andre verdenskrig, forbi drueklase-rader og forbi byen Aosta. Dalen er beskyttet av høye fjell, broderlig delt med franskmennene og sveitserne, og helt innerst ligger Mont Blanc. Vi kjører opp fjell-sidene, opp svingete veier, opp en trang dal, opp gjennom en liten bygd, gjennom rastunneler og så, midt i mellom det ene store, spisse fjellet og det andre ligger byen Cogne. I morgen skal vi inn i nasjonalparken Gran Paradiso.

Frosten klamrer seg fast til byen denne dagen. Den eneste bilen som parkerer ved føttene til nasjonalparken er våres. Vi har fjellene for oss selv når vi beveger oss nærmere og nærmere vinteren. Alpesteinbukkene, gemsene (minner om fjellgeiter) og de gule barnålene trekker seg unna.

Nord-Italia har et nettverk av turstier som i de senere år har koblet to av nasjonalparkene i Aosta-regionen sammen, stiene utgjør en rundtur på omtrent 300 kilometer. Du kan starte og ende turen hvor du vil og gå fra refuge til refuge (hytte til hytte).

Stiene vi går på er bygget for en konge som ikke ville gå til fots, men som selvfølgelig skulle ri på hest helt frem til hytta. Da kongen meldte sin ankomst for å jakte, dro lokalbefolkningen i forveien for å jage dyrene ned. På den måten kunne kongen jakte, sittende ved hytteveggen.

Det var værkongen som holdt oss med selskap, litt uenig med seg selv. Sola og skyene farget utsikten i gult, hvitt og blått, men i det ene øyeblikket følte jeg fregnene sprette fram på nesene, i det andre øyeblikket

VITTORIO SELLA REFUGE: Hytta ligger på 2600 meter over havet og har sengeplasser til minst hundre personer. Om sommeren er det yrende liv rundt hytta og mange kommer opp på kveldstid for å spise middag. **LUNSI:** Italieneren syntes vi er rare som bare har brødsiver til lunsj. Han har alltid med middagsrester.

«Sola og skyene farget utsikten i gult, hvitt og blått, men i det ene øyeblikket følte jeg fregnene sprette fram på nesene, i det andre øyeblikket var det som de ble knepet av med tang.»

«Guidene kikker på hverandre, mumler på italiensk og forteller at turen hadde vært avlyst om vi var italienerne.»

Guidene kikker på hverandre, mumler på italiensk og forteller at turen hadde vært avlyst om vi var italienerne.

Alpinguide Davide skal ta oss med på en Via Ferrata. Ruten vi skal klatre ligger ved den lille bygda Chanavey. På grunn av dårlig vær natten før – og fordi vi er i Italia midt mellom sommer- og vintersesong – er det begrenset hvor høyt vi kan klatre, men vi kommer oss likevel fler hundre meter på få timer.

En rumlende lyd er plutselig over meg. Sanne og alpinguide Davide er foran. Den rumlende lyden kommer kraftig nærmere. Og så blir den svakere. Jeg kikker bakover på naturguide Davide. Han har fryst bevegelsene, kikker med et overraskende blick på meg og spør om jeg så det samme som han.

– Nei, men hvis den rumlelyden er det jeg er redd det er, og det blikket ditt sier at det er... så...

– Ja, det var en stein, sier han. Han holder opp hendene som om han skulle tatt i mot en basketball.

– Hvor heldig var vi nå egentlig?

Vi klatrer videre i håpet om at det var den eneste.

En Via Ferrata er en klatrerute laget av mange, mange jerntrinn og stålwire boret og støpt inn i fjellet. Rutene ble til under første verdenskrig i Dolomittene i 1914. De ble brukt av italienerne og deres allierte for å kunne forflytte seg effektivt i frontlinjen. I dag kan du fortsatt vandre på flere av disse rutene og det er etablert mange nye. Via Ferrata har kickstartet fjellklatring for mange.

❶ **FRODIG:** Lenger ned i dalen, der sola varmen og snøen ikke har lagt seg enda, blomstrer det fremdeles.

❷ **SOMMER:** Den siste dagen på tur er varm som en julidag, og vi savner shortsene og drømmer om iskrem på veien ned. ❸ **TELTING:** I Italias nasjonalparker kan du dessverre ikke sette opp telt hvor du vil. Men hyttene er ikke mer enn en kort dagsetappe unna. Rekker du ikke opp til en hytte, er det flere hotell og gjestehus i de små byene rundt i dalen.

var det som de ble knepet av med tang. Vår guide, Davide, er en naturguide. Han vet hvilke urter som kan spises, hvilke dyr som holder til i området og kan litt om alt vi ser rundt oss. Over flyer to kongeørner og vi ser snurten av den sjeldne fuglen lammergeier. Lammergeieren er en nysgjerrig type, og hvis du lurer deg opp i fjellsida på riktig sted til riktig tid kan du få et ufarlig og spennende nærmøte med den. Den kan bli opptil tre meter fra vingespiss til vingespiss. Vi vasser i snø og snurper hettene foran ansik-

tene, spiser niste på refugen Vittorio Sella og bykser ned til høsten igjen.

Jentene fra Norge imponerer både den ene og den andre guiden. Davide, naturguiden, og Davide, alpinguiden (ja, vi hadde to guider med samme navn), har allerede lagt en B-, C- og D-plan. Det har regnet, blåst, snødd litt og regnet på ny.

– Regnvær gjør ikke noe, sier vi i kor.

– Sol er bonus, legger jeg til.

VIA FERRATA: Via Ferrata er en enkel måte å komme seg opp i fjellveggen på. På få timer kommer vi raskt opp i fjellveggen.

I løpet av de to første dagene var vi innom tidlig høst, vinter og senhøst. I dag er det sommer. Ulla må av. Vi er i den andre enden av Aosta-regionen og skal gå i Mont Avic-området. Første stopp her er ikke en refuge, men en pub. Det er visst en effektiv måte å friste italienerne opp i fjellheimen på. Vi går videre, naturguide Davide skal vise oss sitt favorittutsiktspunkt, der ser vi over på Matterhorn og Monte Rosa.

I dag hadde Sanne fått bruk for den shortsene jeg så inderlig rådet henne til å legge igjen hjemme. Sola gjør de vinterklare kroppene lyserosa og vi glemmer i noen timer at det er november. Jeg drømmer om å en gang komme tilbake hit, kanskje nærmere sommeren, for å se Mont Avic fra Matterhorn-siden, for å se rhododendronbuskene gjøre fjellene knallrosa og for å møte fjellfolk på stiene fra refuge til refuge.

I løpet av de to første dagene var vi innom tidlig høst, vinter og senhøst. I dag er det sommer.

- **UTSTYR:** Det som kreves er hjelm, klatresele og tau med strikk og karabiner på. Via Ferrata-rutene er graderte og det finnes noe som passer for enhver.
- **NATURGUIDE:** Davide har alltid noe nytt å lære oss, og stopper stadig opp for å fortelle om hyttene, fjellene, utsikten, blomstene, trærne eller dyrene vi ser.
- **VINDALEN:** Det er mange vingårder i Aostadalen, og om høsten kler de seg om i fine farger, de også.

AOSTA-DALEN

Aostadalen ligger nordvest i Italia, og er kjent for mange skisportsteder. Dalen er omgitt av noen av Alpene høyeste fjell på tre sider: Mont Blanc-massivet i vest (opptil 4809 m), Wallis-Alpene i nord (Matterhorn og Monterosa) og Grajiske Alper i sør (Gran Paradiso).

TERRENG: Aosta-regionen er ikke bare for ski- og fotturister. Her er det løyper på løyper for terrengsyklistere. Det er til og med egne hytter tilrettelagt for syklistene. I tillegg er det milevis med veier opp og ned fjellsider for de som ikke trives med røtter, stein og søle under gummidekka. På solsiden av dalen, ved byen Arnad er det gode klatremuligheter. Veggen er fri for snø nesten hele året gjennom og det varsles at den kan bli for varm på sommeren. Årstidene i fjellet kan du også selv bestemme, det kommer an på hvor i høyden du beveger deg og om du er langt sør eller nord i dalen. I november er det som oftest snø over 2000-2200meter.

Refuge: På refugene skal det alltid være en plass til deg. Om sommeren har refugen vi besøkte, Vittorio Sella, plass til rundt hundre personer. Noen rom av hyttene er åpne året rundt og bruker du gass, stearinlys eller lignende, legger du noe igjen. Turkartet for området er lett å forstå. Hele løypenettverket består av flere mindre løyper som er merket med egne farger. Fargene finner du igjen i terrenget og de er merket med rute 1 og rute 2 som går på hver sin side av dalen.

ADKOMST: Fly til Malpensa, Milano. Dette er hovedflyplasser for Nord-Italia. Fra flyplassen til Aostadalen er det omtrent to timer kjøring. Lei bil, eller benytt deg av kollektivtrafikk. I dalen er det flere muligheter for leie av sykler.

ADVARSEL:

Denne boka bør leses minst 1000 meter over havet.

Eivind Eidslott har vært en av Norges fremste friluftsjournalister siden han startet skimagasinet Fri Flyt i 1998. Han har skrevet reportasjer fra fjellturer i inn- og utland, han har portrettert kjente friluftsmennesker og gitt ut flere bøker – blant annet den prisbelønte boka «Fjellbarna».

Dette er en samling av Eidslots beste petiter om friluftsliv og aktiv fritid. Ifølge forståegpære kan virkemidlene i en petit være «allusjon, ordspill, parodi, ironi, dramatisering, språklige bilder, overraskende vendinger, besjeling, overdrivelse, underdrivelse, opprømsing, symmetribrudd eller muntlighet». Forfatteren kan på ingen måte love at alle disse virkemidlene er med i denne boka, men han sier i en kort kommentar: «Jeg har forsøkt så godt jeg kan». Sitat slutt.

I SALG 1. NOVEMBER

www.ffshop.no

NAO V.2

Selvjusterende hodelykt med reactive teknologi. Nå enda kraftigere.

PETZL

www.petzl.com